

45. szám 1869. Nov. 11.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
az „**ATHENAEUM**”
IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi RUSZ K.

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petítisor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM”
(MELLŐTT ANKON GUSZTÁV-FÉLÉ)
NYOMDÁBAN.

Cikkek: „Napoleon herceg. — A „légy-ott.“ *Imrefi János*tól. — „Egy halott kézirat.“ (Beszély.) Közli: *Magassy László*. (Végo.) — „Csurgó.“ *B-i K-f.-től*. — „A magyar-osztrák monarchia új tengeri kereskedelmi lobogója — „Egy fekete király foglyai.“ (Dr. Blank után.) *Szokoló Viktor* től. — „Hogyan ir egy porosz Magyarországról.“

„Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól*. „Vegeyes közlemények.“ — „Ujdonságok.“

Képek: Napoleon herceg. — A csurgói ref. gimnázium. — Uj osztrák-magyar zászló a tengeri kereskedelmi hajók számára. — Theodorosz bünylikossága. („Egy fekete király foglyai“ című cikklünkhöz.) — Aratás után.

Ujdonságok.

* (*Magyar Tudományos Akadémia*.) A pályázni kívánókat figyelmeztetem, hogy folyó évi december 31-én következő pályamunkák beküldési határideje jár le: 1.) gr. Teleki drámai pályázat. (Szomorujáték.) 2.) gr. Karácsonyi drámai pályázat. (Vígjáték.) 3.) Fáy-alapítványi jogpályázat. (Anyagi érdekek előmozdítására célzó egyesületek s intézetek.) 4.) Sztrokay-alapítványi pályázat. (A házasságból eredő vagyoni viszonyok.) 5.) Dóra-alapítványi pályázat. (Magasabb kereskedelmi szakoktatás.) Kelt Pesten, 1869. nov. 6. Arany János s. k., titkonok.

* (*A tud. akadémia múlt heti ülésében*) Szilágyi Ferenc felolvasást tartott a svéd államlelvéltárakban található, Erdélyre vonatkozó okmányokról, melyek iránt Duc Fr. bécsi svéd követhoz fordult, ki igen előzékeny választ küldött s óhaját nyilvánítá, hogy ezen, a reformatio történelmére nézve érdekes okmányokat egy magyar történéssz a helyszínén megvizsgálja.

* (*A történelmi társulat*) múlt heti ülésének legérdekesebb tárgyait a honti és nógrádi levéltárakról tett jelentések képezték. Nagy Iván a Zichy-család szélei levéltárát ismerteté, melyet 1762-ben rendeztek, s azelőtt Palotán (Veszprém-ben) volt. Árpádjaink korából is van benne 65 okmány. Így 1165-ből III-dik István egy adománylevele, s 1269-ből V. István diplomája, melyben atya, IV. Béla halálát jelenti, kiről pedig a történet eddig azt jegyzé föl, hogy a következő év: 1270 májusában hunyt el. — Véghelyi Dezső is ugyan e levéltár családi okmányait ismerteté. Érdekes, mert korjellemező benne 1309-ből egy irat, melyben az akkor gazdag Gutkeled-család egy tagja 43 garasnyi kölcsönét kéri, miután szüksége van rá, vagy ha adósának nem volna pénze: ez összeg helyett egy három éves lovat, a többit majdan készpénzzel egyenlítővén ki. — Thaly Kálmán a Koburg-Koháry-család levéltáráról tett jelentést. Ebben nincsenek Árpádkori okmányok, de van elég a kurucvilágból, stb. Ez ülésen Thaly Kálmán lemondott a társulati titkárságról; a társulat azonban egyelőre nem fogadá el lemondását, s e fölött legközelebb tanácskoznifog.

* (*A pesti olasz konzul*) Verdinois Sándor, megnyervén a legfelsőbb exequaturt is, pár nap múlva megkezdi működését Pesten.

* (*Az olasz király*) Gorove kereskedelmi miniszternek megküldte a lombardi vas-korona-rend nagy keresztjét.

* (*A király keleti útból visszatértében*) találkoznifog Victor Emanuel olasz királylyal Brindisiben.

* (*Mátyás király szobrára*) Máramarosmegye felhívása folytán szépen gyűlnek az aláírások. Debrecenben a városi közgyűlés gyűjtéseket határozott el s egyuttal kimondta, hogy maga részéről is illendően hozzá fog járulni. Pestmegyét felkérte, hogy a még 48 előtt a szoborra tett gyűjtések eredményét tegye közzé. Egyuttal elhatározta, hogy e szobor ügyének felkarolása iránt felir az országgyűléshez.

* (*A főváros szépítésére*) nagy sebbel-lobball egy építő-társulat alakult, mely nagy építkezéseket akart létesíteni. De mielőtt valamit tett volna — feloszlott.

* (*A miniszterelnök visszatérése után*) a főváros nagy szépítési terveit azonnal tárgyalás alá veszik. A Duna szabályozásáról s boulevardok létesítéséről lesz szó. E célra — a mint beszélük — negyven millió kölcsönt vennének föl, persze, az országgyűlés bealegyezésével.

* (*Debrecenben muzeum-egylet*) alakítását tervezik; az eszmét Rómer Flóris derék régészünk penditette meg, s e napokban értekezlet tartatott, mely Kovács János és Telegdi László urakat bizta meg részletes terv kidolgozásával, minek megtörténte után újabb értekezlet fog egybe-hivatni.

* (*Korcsolyázó egylet van alakulóban Pesten*.) Alapszabályait már elkészítette és föl is terjeszté a belügyminiszteriumhoz. E testedző egyletnek hölgyek is lehetnek tagjai. A városligeti tó partján kioszkot terveznek, a tóra néző íveges homlokzattal, a garde des damesok számára. Lesz külön terem is korcsolyák felkötésére, s külön csemege-szoba.

* (*Népszerű művészeti kézikönyvre*) hirdet pályázatot a közgazdasági miniszterium. A legjobbnak ítél mő 300,ftal fog jutalmaztatni. Pályázati határidő 1870. évi március 1-eje.

* (*A siket-némák váci intézetéről*), mely Zsigmondovics Mihály igazgató vezetése alatt áll, hiteles értesítés nyomon érdekesnek tartjuk megemlíteni a következő adatokat. Országos alapítvány jelenleg 43, és pedig 26 fiu és 17 leány számára, magán-alapítvány van 25. A növendékek száma a múlt tanévben 84 volt, ezek közül orsz. alapítványban részesült 42, magán-alapítványban 23; fizető növendék volt 13, tanórákra bejárt 6. Nyelvre nézve volt: 49 magyar, 34 német; valásra nézve róm. kath. 63, gör.-kath. 1, gör.-keleti 5, helv. hitv. 7, ágost. h. 6, unitárius 1, zsidó 1. Iparizletet 35 tanuló és pedig] szabómesterséget 19, varga 15, nyomdász 1.

* (*Erdély köznevelődési statisztikájából*.) Erdélyben 19 hirlap jelen meg, és pedig: Szebenben 7

Ötödik évi folyam.

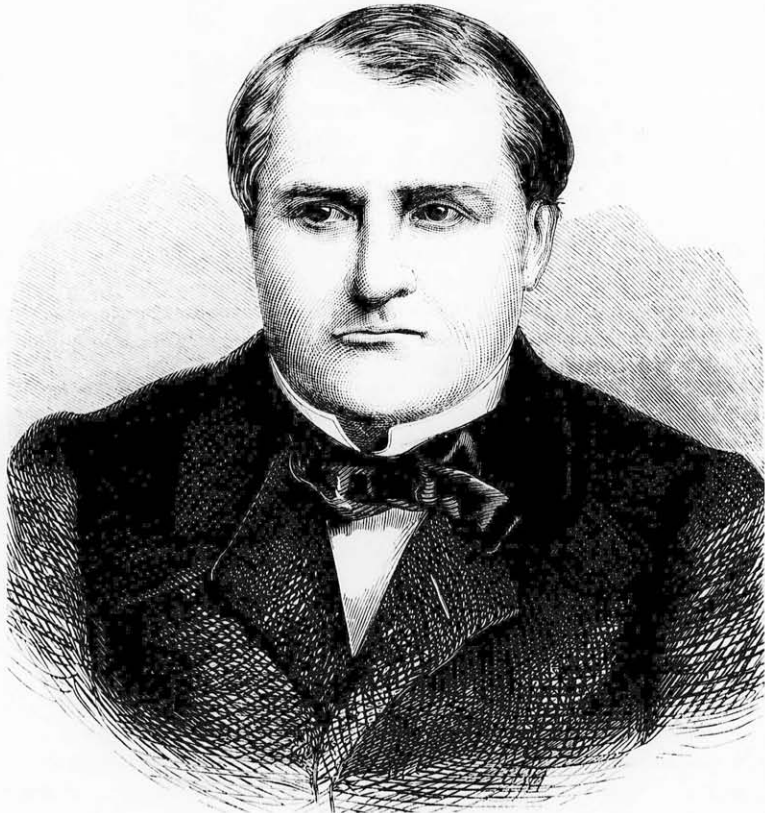
45. szám.

Pest, 1869. November 11-én.

Napoleon herceg.

A magyar emigráció történetében — mely hazánk ujabbkori történelmének okvetlen fontos részét képezendi, — Napoleon hercegnek, vagy mint gyakrabban szokták nevezni: „a vörös hercegnek” neve nem egyszer fog előfordulni, azon szerepnél fogva, melyet ez az első olasz háborukor játszott, és azon érintkezésnél fogva, melybe a magyar emigráció fejével, Kossuthal jutott. — Nem lesz tehát érdektelen, ha azon sokat említett egyénnel megismer tetjük olvasóinkat, kiknek Magyarország iránti rokonszenvétől az

elnyomatás napjaiban oly sokat vártunk, s kit a kiegyezés előtt nem egy honfitársunk olyanul emlegetett, mint ki hivatva van rá, Magyarországon új uralkodó-házat alapítani.

Napoleon herceg.

„A Napoleonoknál sajtóságos szerepe van a köztársasági eszméknek, mely föl emeli őket, míg ők lenyűgözik azokat!” — jegyzi meg egyik hazai írónk. Így lett konzul a nagy Bonaparte, így tette őt császárrá a konzul, és így tépte össze a császár a konzulnimbust a korona fényéért, melyet a Notre-Dame-egyházban ön-

maga tett fejére. Harmadik Napoleon is köztársaságot kiáltott, hogy reakcionáriusnak ne tartásák, s ezért választák meg a köztársaság elnökévé, mikor aztán fölhasználva erejét, császárrá tette magát.

Most Napoleon herceg, a „vörös herceg“ játsza a köztársasági érzelműt, tán csak azért, mert nem lehet császárrá.

Napoleon herceg ritkán beszél a törvényhozás termeiben, de ha beszél, ennek mindig rendkívüli szónoki hatása van. A senátusban eddigélé összesen csak ötször szólott.

Legelőször 1861. márc. 22-dikén emelt szót, s rendkívüli hévvel támadta meg ekkor a császár olaszországi politikáját, mely alkalommal a régiebb, különösen az orleansi dynastiát heves szemrehányásokkal illette.

1862. februárjában az ország belállapotairól, s ugyanazon év március 1-jén a pápa világi hatalma ellen szólott, mely alkalommal e szókat szalasztá ki: „Le a papokkal,“ (a bas les prêtres!) mit rögtön így javított ki: „Le az árulókkal,“ (a bas les traitres!“)

1863. márc. 18-dikán Oroszországnak a lengyelek ellen folytatott politikája ellen kelt ki, mi a francia kormánynek egyáltalán nem tetszett, s most nyáron a francia nemzet szabadsága mellett emelt oly szavakat, melyek az egész európai sajtóban zajos viszhangra találtak.

Ugy látszik, hogy III. Napoleon nem egészen bizik a hercegeben s azért folyton oda munkál, hogy ezt a közvélemény előtt kisebbítse, mit a herceg „élni szeretése“ nagyon is elősegít. A császár a vaskos természetű, kényelmet kedvelő s Cora Pearl s más kétes hírű színésznők szobáiban inkább, mintsem a tábor sátraiban heverészni szerető herceget Krimiaiba küldi, honnan azonban „egészségi

tekintetektől“ visszahívja, mielőtt Szobasztopol bevételnek. — Kitér a háboru; Napoleon herceget kinevezik azon 5-dik hadtest parancsnokává mely a megfutamlott toscanai, modenai és parmai fejedelmek országait minden ellentállás nélkül belepi. A herceg a senatusban a kormánynek nem tetsző beszédet tart, s a császár miniszterei által kijelenteti, hogy a kormánynek semmi köze az unokaöcse vitéz szavaihoz. A herceg (1865-ben) Ajaccióban beszédet tart a Napoleonok eszméi fölött, s a császár öt erre mint neveletlen iskolás gyermeket, megdorgálja. Szóval, a császár egész magaviselete azt tanúsítja, hogy a herceget lépten-nyomon neveltségessé igyekszik tenni; vajjon gyanakszik-e, hogy a hercegnek nagyraevágó tervei vannak, melynélfogva utódának, annak a gyöngye gyermeknek kellemetlenségeket okozhatna? Annyi bizonyos, hogy a herceg kitünő tehetségekkel dicsekedhetik, s ezenkívül — bárha herceg — tanult is sokat.

Napoleon herceg — ki tavaly nyáron Pestet is meglátogatta — Bonaparte Jeromosnak, a westfáliai exkirálynak fia, s Triesztben, 1822-ben született. Anyja Katalin württembergi hercegnő volt. Kilenc éves korában már rideg számkivetésnek volt kitéve, s ekkor kezdé meg tanulmányait, melyeket aztán kitünő sikerrel végzett. 1840-ben kezdett utazni, mi látkörét hatalmasan szélesbíté; utazásából ismeri egész Európát, Ázsia egy részét, Izlandot és Grönlandot.

1859-ben nőül vevé Victor Emanuel legidősb leányát, Klotildát, s az 1852-dikei császári határozatnál fogva ő a föltételes trónörökös azon esetre, ha III. Napoleon beteges kis fia meghalna.

Hogy arevonásai meglepően hasonlítanak az I. Napoleonéihoz, az az első pillanatra szemünkbe ötlük.

A légy-ott.

Indul az ifju az éjhomályban,
Szemében kéj ég, szívében vágy van,
S a mint megrezdül az ákác lombja,
Megáll figyelve s halkan mondja:
„Sötét fátyloddal takarj be éj!“

Indul a szép nő árnyas ligetbe,
Keble érzelmek árjával telve;
A fák megörszik az édes titkot...
Mig közöttük jár, remegve suttog:
„Sötét fátyloddal takarj be éj!“

A nő s az ifju úszik a kéjben,
A férj mögöttük megáll sötétben;
Megáll nyugodtan, mint a sir szobra,
S törrel kezében lassan morogja:
„Sötét fátyloddal takarj be, éj!“

Egy halott kézirata.

— Beszély. —

(Vége.)

Már késő volt, midőn Harry a szülői ház előtt állott; nem kis csodálkozásra észrevette, hogy a nappali szobában még világosság volt. Vajjon mit jelent ez? Minő rendkívüli dolog adta elő magát? Volt is neki oka a töprenkedésre, mert a Schneider-család korán le szokott nyugodni. „A tyukokkal lenyugodni!” volt az öregnek jelszava, miért is nagy csoda volt, ha a család kilenckor még fenn maradt.

Izgatottan lovagolt az udvarba, kíváncsi levén arra, vajjon mi változtatható meg ama régi szokást. Gyorsan leszállván lováról, ki akarta nyitni az ajtót, de az zárva volt. Zörgetett s kiabált, a hogy csak tudott; mind hiába! senki se mozdult.

Végre óvatosan egy ablak nyílt meg feje felett, s azon sápadt, beesett arcu anyja nézett ki.

— Óh Harry! — kiáltá remegő hangon, midőn fiát megpillantá; — úgy szeretem, hogy megjöttél! Nem is képzeled, mily nagyon megijedtünk; lásd, aligha kísértet nincs a házban. Ugy tetszett nekünk, mintha valaki zörgetett s sutogott volna, sőt lépteket is hallottunk!

— Anyám, zárd fel gyorsan az ajtót; — esdedekelt Harry.

Ugy lett.

— Láttatok valamit? — kérdé, midőn a nappali szobába lépett.

— Igen! — válaszolá anyja. Itt ültem az ablaknál, midőn fejem felett rögtön lépteket és iszonyu zörejt hallottam. Hallgatóztam, s ily szöveget hallék: „Schneider Mari, nézz ki az ablakon!” És gondolt el csak Harry, lelkemre mondom, ott láttam elhunyt atyátokat; botjára támaszkodott; oh! oly nagyon sápadt és szomorú volt. Ne tulajdonítsd ám pusztá képzeldetésnek, mert gyengék ugyan szemeim, de azért nem csaltak meg!

— És mit beszélt? — kérdé feszült figyelemmel Harry.

— Mari! — mondá méltóságos hangon; — szívem fájdalommal van tele. Azon vagyon, melyet a földön hagytam, a gyűlölségnek magvát hinté szét családomban; én tehát még egyszer emberi alakot ölték magamra, hogy családomat meglátogassam, s gyermekeimet végrendeletem tisztelésere kérjem. Ha békesség és kölesünös szeretet honol sziveikben, akkor a feltámaszás napjáig nyugtom leend síromban; ellenkező esetben utolsó órájukig üldözni s gyötörni fogom őket!“

— Most már otthon vagyok! kiáltá Harry, midőn anyja elhallgatott; — látom, hogy néhány gazember eselt akar szólni ellenünk. Nem nyugszom addig, míg ezen gázságot le nem leplezem, s fogadom, a tettesek lakolni fognak!

— Hova készülsz? — kérdé anyja, midőn Harry lámpást ragadott s távozni akart

— Fel a cserfa-ládához, hogy megtudjam, benne van-e atyám ruhája.

Ugy volt, a mint gyanítá; a láda üresen állott.

Ezen éjjel semmi álom se jött Harry szemére; mindegyre gondolkodott, s még inkább megerősödött azon hitében, hogy ki akarják őt játszani. Eszébe jutott, hogy a ravasz Dixon, kit nem rég pörrel fenyegetett, ettől nagyon irtózott.

— Nem lenne jó — kérdé Dixon, — ha bátyjával olyformán lépne egyezsége, hogy az önnek bizonyos mennyiségű évi összeget biztosítson? mert lássa, a per nagyon költséges dolog s miután az ön részéről ugys balul ütne ki, ön tökéletesen tönkre fogna jutni.

Dixon ezen szavai eszébe jutottak a nyugtalan éjszakán, s most már kézzelfogható volt előtte, hogy őt engedékenységre bírni törekesznek.

Harry minden erejét megfeszíté, hogy ezen titokszerű dolgot napfényre hozza. Dixon nem is sejté, hogy mialatt Harrynak fejledező tehetségét őrszemmel tartá, oly hatalmas ellenség figyelmét ébreszté fel, a ki vele minden ravaszsága dacára is képes volt megmérkőzni.

Harry szükségesnek tartá a szellemet még egyszer megjelenésre bírni. Terve pillanat műve volt.

Hogy ezt kivihesse, meglátogató Dixont. Ez alkalommal minden habozás nélkül kijelenté, hogy neki határozott szándéka pert indítani, mert már kezében bírja a szükséges bizonyítékokat. Dixon minden ékosszólási tehetségét összeszedte, csak hogy őt erről lebeszélje, de mind hiába! Harry nem engedett. — Majd meglátom, gondolá, midőn az irodából kilépett; — nem készíti-e ezen szóváltás a kísértetet új megjelenésre.

Beesteledett. Harry azon ablaknál ült, mely a kertbe nézett; a közelében álló asztalon két töltött pisztoly fekiült, ellévén készülve a legválságosabb perere is.

Nem kellett sokáig várakoznia. Tíz óraker nyikorgott sarkaiban a kertajtó s a kertbe egy alak

lépött, tökéletesen utánozván az elhunytak mozdulatait. Harry közelében megállott.

— Schneider Jakabelke, — kezdé a szokott méltóságos hangon — nagyon aggódom azon vizsálya miatt, a mely családjában létezik.

— Megállj! — kiáltá Harry, — meguntam már a sok mende-mondát. Ha csakugyan elhunyt atyám szelleme vagy, ugy neked egy golyó nem árthat; ha ellenben élő lény vagy és család végett jelentél meg itten, akkor legalább kiegyenliti köztünk a dolgot!

Igy szólván, kilötte az egyik pisztolyt. A golyó, a mint kivehette, a kísértet feje felett ropult el; mire ez zavartan futásban keresett menedéket. Felkapaszkodott a kőfalra, ugy akarván a kertből kiszabadulni; egy rosszul megerősített nagy kővel azonban visszaesvén, ez reá nehezedett. Harry ezalatt a szökevény nyomában volt, s utolérvén őt, eltávolítá ennek szétzúzott lábszáráról a követ. A szerencsétlent azonnal a házba hurcolá s bemutatta a meglepett családi tagoknak. Leemolvén a fogolynak nagy karimájú kalapját és ősz parókáját, Dick Howét, Dixon irnokát látta maga előtt.

— Gazember! — kiáltá Harry, újját a még töltve lévő és Howe mellének szegezett pisztoly kakasára tévén; — nyilatkozzál azonnal, hogy mit kerestél itten és kik cinkosaid, mert különben a halál fia vagy!

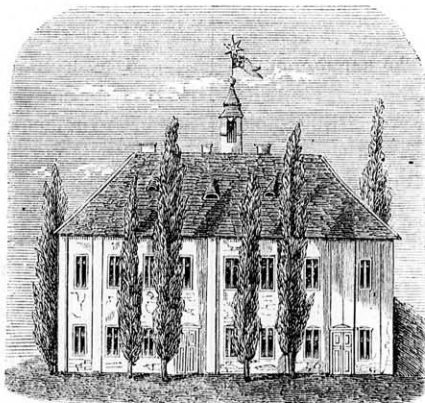
— Irgalom, irgalom! — kiáltá a megrémült gonosztevő. — Ne bántsa életemet, én mindent bevallok!

— Ha igazat nem szólsz, ugy lelőlek, mint egy kutyát! — viszonzá Harry, a pisztolyt még mindegyre a fogoly mellének tartva.

Dick Howe mindent bevallott. Az olvasó előtt ismeretes részletességeken kívül felemlité, hogy ő ezelőtt mint hasbeszélő kereste kenyerét, miért is képes volt az elhunytak hangját utánozni; továbbá hogy Dixon által biratott arra, hogy mint szellem jelenjék meg, mert ő a pert minden áron kerülte, nehogy általa becsületét kockáztassa; végre hogy ez ügyben Tamás is nagyon kézre járt, a mennyiben atyjának ruháját átszolgáltató.

Másnap mind a városban, mind pedig annak környékén szigorú kutatás történt. Dixon nem került elő; egy szót se lehetett róla többé hallani. Tamás nagylelkű öcsesétől teljes bocsánatot nyert.

* * *

A csurgói reform. gymnasium.

Azóta év után mult el, s a családi hajlék nagy változáson ment át. Az előbb kopott falak most fehérre festve emelkednek magasba, homlokzatát gyönyörű lugos, oldalaít pedig zöld redőnyökkel ellátott íves ablakok díszítik. Az omlófélben levő csűr helyén üvegház áll, melyben a legritkább honi és külföldi növények tenyésznek, s az előbb annyira elhanyagolt kert jelenleg a legnagyobb fényben

uszik. Szóval, keresni kell boldogabb hajlékot, mint a melybe Harry kevésse történetünk után szeretett Annáját vezeté.

Közl: *Magassy László.*

Csurgó.

Somogy megye egyik legszebb vidékén, — völgyek és sötét erdők által kerítve — terül el Csurgó mezőváros, 5—6 ezer lakost számítva. A város ma két részre különítették: ó- és újvárosra. Hajdan az alsó rész (az ó-város) állott csak, míg a felső (újváros) helyén sötét erdőség feküdt.

Csurgót az 1794. év tette nevezetessé a nagy Festetich egy nemes tette által. Ugyanis akkor a gróf, (Festetich György), Csurgó földes ura, ott egy protestáns iskola építését látva hasznosnak

és szükségesnek: arra helyet, építkezési anyagot s főtartására bizonyos mennyiségű élelmiszereket, fát, szénát stb. adományozott. A nemes indulat valósult, az iskola fölépült; s ott állanak ma is megfakult falai büszkén s rendületlenül.

Az új iskola első professora, hogy ki legyen? e kérdést maga a gróf fejtette meg. Ugyanis a nagylelkű koszoris költő: Csokonai Vitéz Mihály Somogy- s Zalában mulatván, gróf Festetich György Keszthelyen a tanári szék elfoglalására

meghívta, s az elfogadván a meghívást, első professorává lett csurgói iskolánkknak. Innét tette ő regékkel telt kirándulásait Keszthely, Bajom és Jákó vidékeire. Pár év eltöltése után azonban Csurgót és tanári állomását — hol az irodalmat, s kiválónan a lyrai költészetet gazdag eredményre elhagyta. Az iskola e veszteséggel azonban el nem esett, sőt napról napra gyarapodott szellemi s anyagi tekintetekben.

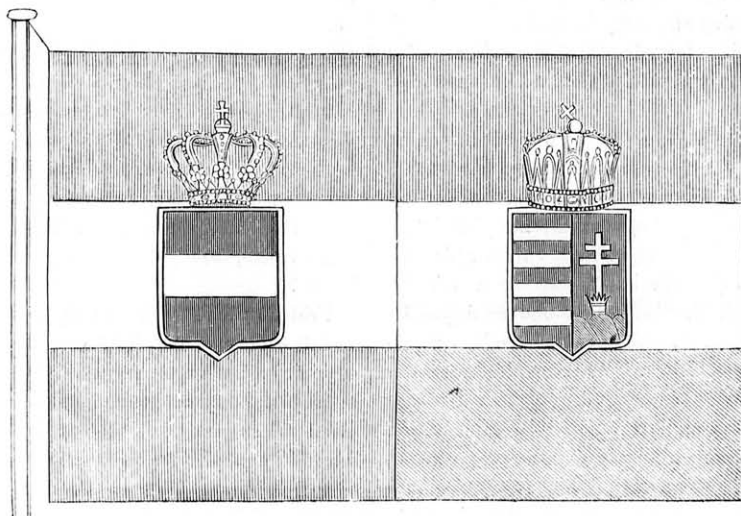
Külsőalakját híven adja sikerült képünk, — azon kép, mi a nevezett iskola egy hálás növendéke kiadott munkáján jelent meg. Egy lényegtelen különbséget azonban mégis találunk a kép és a való közl: a regényes nyárfák, melyek sudaran emelkedtek az ég felé — a verebek e bozontos

a kis esengetyü is s hatalmasan hallatja magát, ha valaki kötelébe kapaszkodik.

Belső részei igen kevés változtatással azok is olyanok, milyenek még az alapításkor valának. Könyvtára több ezerre menő kötetet számít már; muzeuma gyenge, de megalakult.

Ha Csurgó multja fényes, úgy jövője fényesebb leend. Az állam a népnevelés magasztos elveit valósitandó, a 22 felállítandó preparandia egyikét Csurgóra helyeztette. S ha az állam hite és az egyház reménye beteljesül, úgy a nép s általa a haza boldog leend. Adja isten hogy úgy legyen.

Az iskola — gymnasium — hátsó része előbb, azaz ez ideig, a rendes isteni tisztelet helyéül szolgálván, az a csurgói ref. egyház templomát képezte: ma ez is átmeny az iskola részére. Helyette

Uj osztrák-magyar zászló tengeri kereskedelmi hajók számára.

tanyái — már nincsenek meg; csak pár éve, hogy az idő és sors szavára kidölt podvásult törzsökük. A recsegő vörös torony azonban ott áll még régi helyén izmos szél-vitorlájával: a denevérek e biztos tanyája, sok gyermekies regét tudna elbeszélni atyáink s azok fiai életéből. Fent állt benn még

vele szem közt a csinos góth-izlésben épült templom áll, mi felépülését részben a bőkezű külföld ajándékának, részben buzgó lelkipásztora fáradhatlanságának s kitartásának köszönheti.

Virágozzék a gymnasium, preparandia és egyház!

B-i K-f.

A magyar-osztrák monarchia új tengeri kereskedelmi lobogója.

Folyó évi augusztus 1-jén kellett életbe lépnie azon törvénynek, mely a dualizmus alapján a tengeri kereskedelmi hajók számára (akár az osztrák örökös tartományokhoz, akár a magyar korona országaihoz tartozzanak azok,) új lobogót léptet életbe, mely a dualizmusnak kifejezője legyen.

Ezen lobogót — a színek előtüntetése nélkül — mellékelt rajzunk mutatja.

E lobogó hosszas négyzetet képez, melynek hossza egyharmaddal több, mint magassága, s ezen lobogó közepén két egyenlő mezőre van osztva.

A lobogó rudjához közelebb eső mező három egyenlő, vízszintes csikra van felosztva, melyek felsője és alsója vörös, középsője pedig fehér. Ezek az osztrák színek, melyek közepén van

Ausztriának sárgán szegélyezett pajzs-cimere, vörös-fehér-vörös vízszintes csíkokal, fölötte nyílt koronával.

A lobogó másik része hasonlóan három egyenlő, vízszintes csíkra van felosztva, melyek felsője vörös, középsője fehér, alsója zöld. Hogy ezek a magyar színek, nem kell megjegyeznünk. A középső fehér csíkban van Magyarország pajzs-cimere, fölötte sz. István koronájával.

Egy fekete király foglyai.

(Vége).

1868. ápril 10-dikén egy fiu levelet hozott az angol hadsereg főparancsnokától a fejedelem számára. E levél olyan volt, melynél helyesebbet nem is óhajthattunk volna: határozott hangu, udvarias s nem tartalmazott sem fenyegetést, sem ígéreteket, kivéve azt, hogy Theodorosz tisztességes bánásmódban fog részesülni, ha a keze közt levő európai foglyokat bántalom nélkül szabadon bocsátja.

E nap délutánján parancsot kapott az egész helyőrség, hogy gyülekezzen a király köré a táborba. Három- s négy óra közt roppant vihar támadt, s mi azt hívók, hogy az ég zengése közül időről-időre nem messze szóló ágyuk dörgése válik ki. Négy óra után lecsöndesedett a vihar s most már nem kételkedhettünk többé az ágyudörgés fölött. E napon azonban csak Theodorosz rendeztetett katonái bátorságának emelésére színlelt ágyuzást; de másnap véres csata volt Magdala alatt, Fahla mellett a Bakhilo átjárásánál, melyben Theodorosz elveszté minden puskáját, bárha az angol seregnek csak előcsapata által támadtaték meg, melyben husz sebesültnél egyéb kár nem esett.

Délután négy óra tájt maga elé hivatá Theodorosz Fladot s így szólt hozzá: „Hallja ön ezt a zokogást? Katonáim közt nincs, ki testvérét vagy barátját ne vesztette volna. Mi történik majd még akkor, ha az egész angol hadsereg megérkezik? Mit tegyek? tanácsolj!”

— Legjobb lesz, ha fölséged elfogadja Raszszam ajánlatát! — viszonzá Flad.

— Jól van hát, menj vissza Magdalába és mondjad Raszszamnak, hogy bizom barátságában, miként nemzetével kibékít. Azt fogom tenni, a mit legjobbnak tart. Ezen esemény előtt hatalmas személynek hittem magamat, de most már tapasztaltam, hogy ellenfeleim nálamnál sokkalta erősebbek.

Az angol sereg főparancsnokához Flad és Prideaux mentek követségbe az európai foglyok kö-

Ezen kezdeményezés folytán, a dualizmus alapján már most joggal várhatjuk, hogy Magyarország államisága a mi keserves adónkon is fentartott hajó-had lobogóin, a rendes sorkatonaság zászlain és a diplomacia cimerein, pecsétjein is nyerjen kifejezést addig is, míg Magyarország hadereje és külföldi képviselete alkotmányos úton teljes különállóságot nyerne.

zül, s kísérte őket Dezsacs Alamé, a fejedelem veje. Az angol táborban tiszteletteljesen fogadtattak, s sir Robert Napier, a fővezér, levelet adott át nekik Theodorosz számára, mely rövid s határozott szavakban volt tartva, de udvarias volt s azon biztatást tartalmazá, hogy mind vele, mind családjával tiszteletteljesen fognak banni, ha az európai foglyokat szabadon bocsátja s magát az angol királyné hatalma alá veti.

— Mit értenek „tiszteletteljes bánásmód“ alatt? — kérde Theodorosz a válaszzsal visszatért követséget. Azt: hogy az angolok segíteni fognak engem ellenségeimet megfélemezni, avagy azt: hogy velem, *mint fojollyal* fognak tisztességesen banni?

Prideaux erre azt viszonzá, hogy a fővezér erre vonatkozólag semmi határozottat sem mondott; egyébiránt az angol sereg ide egyszerűen csak azért jött, hogy az európai foglyokat kiszabadítsa. Ezen válasz nem igen tetszett a fejedelemnek, a miért is egy pecsételetlen levelet íratott, abban többek közt azt állítván, hogy miután eddigelé ő még senkinek sem volt alája vetve, ezt tennie ezentul sincs kedve. E levelet rögtön elküldette Napiernek.

A fővezér csak előszóval válaszolt, s egészen előbbi leveléhez tartotta magát. Ezen választ Prideauxnak kellett megvinnie.

Ugyanez időtájtban a fejedelem hozzánk, magdali foglyokhoz két tiszjét küldé, következő üzenettel: „Menjetek azonnal szabadon! menjetek népetekhez, s holnap küldhetek holmitokért.“

Igy megszabadulván, siettünk az angol táborba. Én voltam a menet élén s nagy volt meglepetésem, midőn a hegyszakadás fölötti keskeny ut egyik kanyarulatánál szemtül-szembe jutottam Theodoroszzsal, kin roppant felindulást vettem észre. Mögötte, egyetlen sorban, husz fegyveres állott. A hely, a hol állott, oly keskeny volt, hogy okvetlen érintenem kell vala őt, ha mellette el akarok haladni. Az ut alatt roppant mélységbe

meredt le a szakadék, fölötte pedig óriás falu emelkedének a szirtek. Valóban, nem választhatott volna ki alkalmasb helyet, hahogy sötét céljai voltak velünk.

Eleinte nem láthatott engem, mert arca félig földre volt fordítva; de megpillantván, elébb rám tekintett, aztán karját aláhullatván, halk és szomorú hangon kérde: hogy vagyunk? s ezzel „isten hozzátokat“ kivánt.

Kiséretünk abissziniai vezére mondá később, hogy Theodorosz ezen pillanat óta ingadozott: vajjon kivégeztessen-e minket, vagy ne? Már csaknem elértek volt a fejedelem táborának előőrseit, midőn mögülnk ránk kiáltottak a katonák, hogy álljunk meg. A megszabaduláshoz ily közel lévén már, — igazán megijedtünk. Aggodalmunk azonban nem tartott sokáig, mert csak Theodorosz egyik szolgája jött utánunk, magával hozva Pridoux és az én kardomat, melyeket ő felsége ezélt huszonegy hóval szedetett el tőlünk. Ezzel tovább indultunk, s nem sokára körülvettek ujjongó honfitársaink.

A megszabadulásunkat követett napon mentegető levelet küldött Theodorosz fővezérünkhöz, sajnálatát fejezvé ki tegnap nem udvarias üzenete fölött. Együttal tudakolá, vajjon elfogadn-e tőle Napier ajándékban 1000 tehenet? Ez — ezen ország szokásaként, — kibékülési jel volt, mely ha elfogadtatik, meg kell szünnie minden nehez-
teléseknek.

Midőn némely európai visszatért Theodorosz táborába, hogy családját is elvigye magával, találkozáva a fejedelemmel, ennek első kérdése ez volt: „Elfogadtattak a tehenek?“ A foglyok pedig viszonzák: „Az angol fővezér azt mondá: Én elfogadom ajándékodat; fizesse meg isten.“ E válasza Theodorosz mélyen föllélekzett, mert azt hívé, hogy az angolokkal most már szent a béke, s szíves búcsúzások közt indítá utnak a megszabadultak hátramaradt családjait, valamint az eddig még el nem bocsátott európai munkásokat is.

Szegény Theodorosz, nagyon családott; mert veje előtt sir Robert Napier másnap határozottan ismételte régiebb követelése második részét is, azaz: hogy Theodorosz vesse magát az angol királyné hatalma alá, különben az ellenségeskedés azonnal folytatatik. Meggondolásra 24 órányi időt tűzött ki.

Minthogy ezen hónap 13-dikáig Theodorosz még mindig nem veté magát alá, az angol csapatok már utnak indultak, midőn Theodorosz seregének legjelentékenyebb vezetői vele szembe jöttek azon nyilatkozattal, miként ők a maguk és a

helyőrség nevében jönnek fegyvereiket letenni s az erődöt átadni, mert — ugymond — Theodorosz az éjjel mintegy ötven emberétől kísérve, megfutamodott.

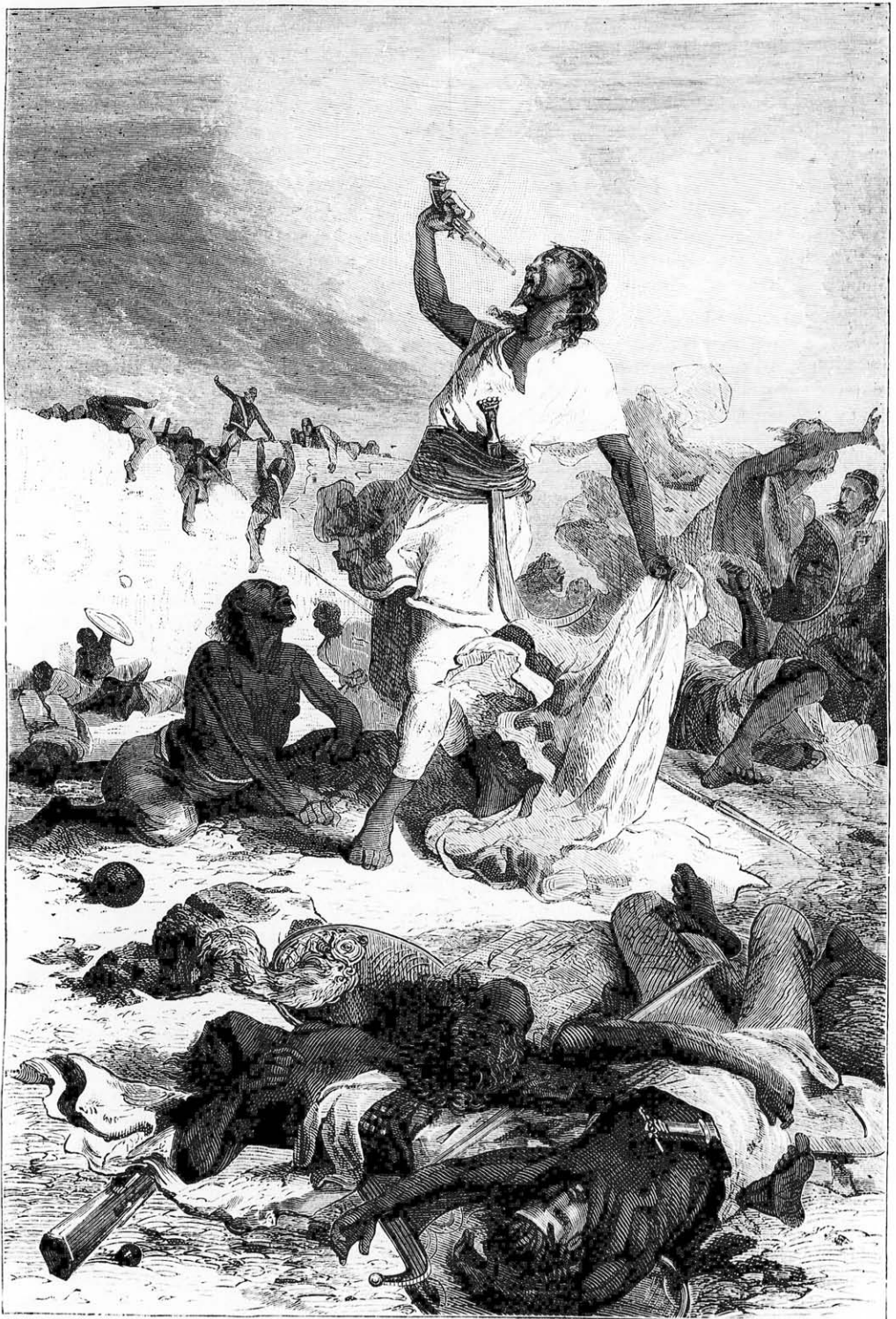
Theodorosz pedig egész éjen át nyugtalanul és leverten sétált a Szelasszié fensíkon, jókor hajnalban pedig igyekezett rábeszélni katonáit, hogy kövessék őt; ezek azonban a fensík ellenkező részére vonultak. Theodorosz erre a hozzá legközelebb eső két kunyhót lángba borította, mely tette azonban nemhogy elfojtotta volna, de sötétszította az ellene való szegülést.

Kevés megmaradt emberével tehát Kafir-Ber felé indult, ezen szoros torkolatánál azonban megpillantá az őt és katonáit szemmel tartó ellenséges galla-törzset. Most így szólt kevés hívéhez: „Hagyjatok el, magam akarok meghalni!“ Vonakodásukra viszonzá: „Igazatok van; hanem hát menjünk vissza a hegyre. Sokkal jobb a halált az európaik kezéből fogadni el.“ És csekély számu, vele együtt halni kész hívétől követve, visszatért a magdalai erdőbe, melynek széleit eltorlaszoltatta.

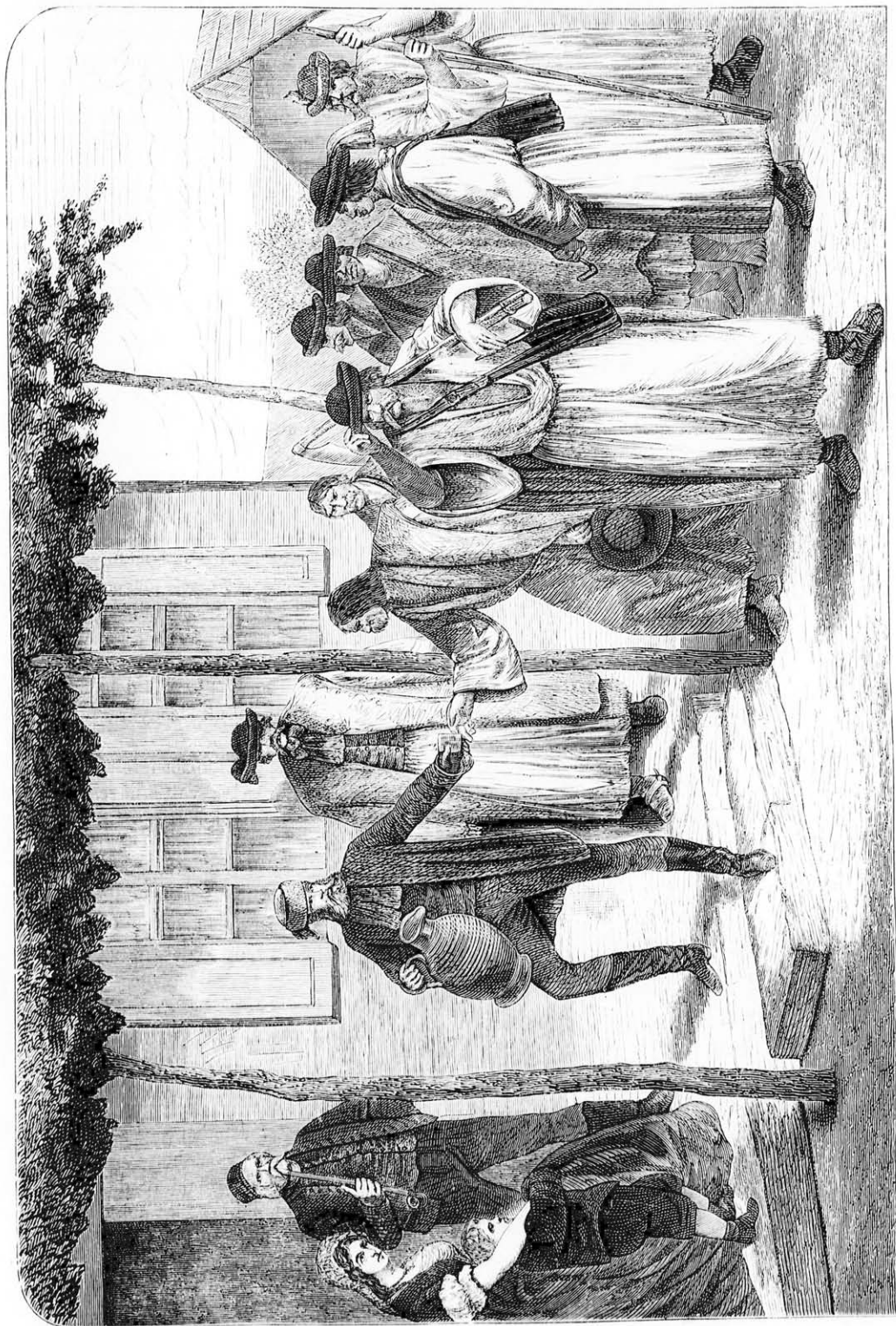
Mikorra a nap teljesen fölkel, azon percben, midőn az angol roham-csapatok már képződtek, a magaslatokról töméntelen férfi, asszony és gyermek — magukkal vonszolva lovaikat és barmikat — ereszkedett le. Ezek Theodorosz hadseregének maradványa és Magdala lakossága vala, mely a harc nyomora elől futott, irgalmat esdve a győzőktől. A férfiakat egyszerűen lefegyverzé, s ezzel szabadon bocsáták családjaikkal együtt.

A fahlai és szelassziéi magaslatokat az angolok minden lövés nélkül foglalták el; itt néhány ágyun kívül nem találtak egyebet s ezek is hasznavehetlenek voltak. Innen Magdalanak indultak, melynek tövéből, a sziklába durván vágott lépcső vezetett föl egy jól eltorlaszolt s az erdőbe nyíló ajtóhoz. Az angol tüzéség mindenekelőtt ezen ajtót vette célba. Az angol katonák az ajtónak abissziniai holt tetemeivel fődött romjain keresztül bejutottak egy külső kerítés-féle helyre, s midőn a második kapun is betörték, a földön maguk előtt egy holttestet láttak elterülve. A hadcsapatot követett abissziniai tolmácsok ezen holttestben azonnal fölismerték a Theodoroszt. A már már betörő idegen katonák láttára saját kezével röpitett agyába golyót, nem akarván, hogy élve jusson ellenségeinek keze közé.

Én azonnal beléptem az erdőbe, elfoglaltatása után. Legelsőbben is Theodorosz holtteste tűnt szemembe. Ajkain még mosoly lebegett, azon boldog mosoly, melyet élte utolsó napjaiban oly ritkán lehetett rajta észrevenni. Ezen mosoly a

Theodorosz öngyilkossága. (Az „Egy fekete király foglyai“-hoz.)

Aratás után. (A „Hogyan ír egy orosz porosz Magyarországról” című cikkhez, a 714. oldalon.)

nagyság kifejezését kölcsönzé ez ember nyugodt vonásainak, kinék pályája oly nevezetes s kegyetlenkedései a történelemben csaknem páratlanok, ki azonban utolsó óráiban vissza látszott jutni ifjúsága korába, midőn hősként harcolt s *inkább öngyilkossá lett*, hogysen megadja magát.

* * *

Theodorosz özvegyét és fiát levitték az angol táborba. — A fekete császárnak általuk főtálat és angol katonák által őrzött tetemeit másnap temették el a magdalai szalmafedelű egyházban, s

a szomorú ünnepélynek diszt csak a vörös angol egyenruhák kölcsönöztek.

Theodorosz özvegye fájdalom által megtörtetve, néhány nap mulva meghalt az angol táborban, fia pedig — kinék arcképt lapunk mult számának első oldalán adtuk — Britanniába vitetett, hol az angol nép fogadta gyámságába.

Idáig terjedt a fekete császár drámája. Száraz történelmi vázlatban adtuk azt; megható-e? az olvasóra bizzuk megítélni.

(Dr. Blanc után.)

Szokolay Viktor.

Hogyan ír egy porosz Magyarországról?

Lapunk legelső évfolyamában közöltük volt egy franciának magyarországi útleírását, mit olvasó közönségünk annak idején élvezettel fogadott; most egy németnek rólunk szóló rövid ismertetését mutatjuk be, mely bárha némely helyütt eléggé különös, egészben jóakarattal van írva. De lássuk eleírását magának az utazónak szavai szerint

Néhány nappal előbb, — ugymond porosznak, — hogy Bécsben megkezdődtek volna a szövetségi lövészek ünnepélyei, e városban időztem. Az ünnepélyek nem érdekelték, s így szerettem volna valahol másutt lenni. A császári fővárost már egész környékével együtt ismertem, s így különösen Magyarországra szerettem volna utazni, mely országról oly sok szépet, de egyuttal igen roszt is beszélnék, különösen rablóiról, roszt utjairól, de még többet szép feketeszemű nőiről, isteni görög-dinnyéiről (ez északi Németországban ismeretlen gyümölcs,) s a magyar vendégszeretetről. Azonban magánosan utaznom oly országba, hol nincs semmi ismerősöm, s melynek nyelvét nem tudom, nemcsak unalmasnak, de egyszersmind bajosnak is tetszett nekem.

Szerencsére azonban találkoztam valakivel, kinék társaságában tehettem meg ez utat. Én t. i. Bécs Lipótvárosában az „Arany bárány“nál valék megszállva, hol mindig szoktak lenni magyar vendégek is. Ez urak közül kettő különösen feltűnt előttem, kiknek egyike valóságos képmása volt Deák Ferencnek, a híros magyar államférfinak, kinék fényképezett s könyomatu arcképt Bécs minden kirakatában láthattam, s ki ép oly potrohos és telt, gömbölyű és vörös arcú, ép oly borotvált kettős-tokájú volt; hosszú pipája mindig illatos török dohánynyal volt töltve, melyből minden étel után hatalmasakat szippantott. Öltözete egyszerű, ezüstgombos kék attilából, szűk magyar

nadrágból és csesznyeszínű (!) süvegből állott; korára nézve mintegy 65 éves lehetett. Mellette volt legjobban korban levő, szintén magyarosan, azonban sokkal izlésesebben öltözött fia, ki polgári-sabbnak látszott nem épen diplomata-kinézésű atyjánál. Mindkét ur németül beszélgetett az asztalnál szomszédjaival; az ifjabb igen folyékonyan, úgy hogy kiejtésén alig lehetett idegenszerűséget észrevenni, míg atyja csak úgy kerékben törte a német syntaxist és grammatikát. Csakhamar megismerkedtünk egymással. Az öreg ur szeretett sakkozni, s minthogy nem volt semmi dolgom, átvettem a fiu szerepét, ki másutt bizonyára jobbizűten mulatott, mint a vendéglőben.

„Midőn úgy beszélgetés-közben fölemlítém az öreg Bánlaki előtt, — ez volt a neve, — hogy mennyire szeretném látni Magyarországot, ő a legszívélyesebben hívott meg magához; azt mondta, hogy addig maradhatok nála, meddig nekem tetszik; hogy ő nem szokott sok ceremóniát űzni s reméli, hogy nála nem fogom magamat unni. Mindezek nagyon ingyenre voltak. Azon kereskedőnek — kire Bécsben várakozottam, — csak egy hó mulva lehetett ide visszatérnie, s így volt időm az ismeretlen országban tetszésem szerint mulatnom.

Ezen ajánlatot követett napon gőzhajón utaztunk el Bécsből. Utközben elmondta az ifjabbik Bánlaki, hogy atyját lehetetlen a gőzkocsin való utazásra bírni, mert azt tartja, hogy azon mindig szerencsétlenségnek kell történni. Bánlakiék Pesttől távol, a Tiszán túl laktak s így nekünk utunknak nagyobb részét majd csak kocsin kell megtennünk.

S így történt. Pesten összesen csak tizenkét órahosszat időztünk.

Magyarországot gőzösről megismerni épen oly lehetetlen, mint Német- vagy Franciaor-

országot, Belgiumot vagy Angliát. Sokkal többet tapasztalhatni postakocsin és még többet magánhintón utazván.

Kocsink négy-ülösű volt. Az ugynevezett quolibet-fogat hajtását az ifjabbik Bánlaki vállalta magára, mely fogat öt lóból állott, egy fekete gyep-lösből, pej rudasból, sárga nyergesből, szürke ostorhegyesből és csongóvel ellátott tarka rudasból. A lovak szerszámairól széles borszalagok (sallan-gok) lógtak alá, mik legyezőül szolgálnak nekik a darázsak, kullancsok és bögölyök ellen s az állatok — úgy látszék, — kényesek is voltak ezen cicomájukra. Ura mellett a bakon ülő kocsisunknak nem volt egyéb dolga, mint egyikünk- vagy másikunknak pipáját megtönni s tüzet adni, mit nem gyűfával varázsolt elé, mit a szél elfújt volna, hanem primitív módon acéllal, kovával és tap-lóval.

Első nap tizenöt mértföldet haladtunk, egészen Árokszállásig, mely népes mezőváros a Jászságban fekszik. Midőn megláttam e hely népét, akkor nyertem csak fogalmat a magyarságról. Soha sem láttam életemben szebb emberfajt a jászokénál. Mindnyájan magasak, széles válluak, csinos alka-tuak, szabályos arcvonásuak, csaknem kivétel nél-kül barnák, sötét, tüzes szeműek s tekintetükben komolyság és méltóság honol. Öltözetük csak váll-lapockájukig érő fehér ingből áll, mely barna hátuk és gyomruk egy részét szabadon hagyja, aztán igen bő patyolat-gatyából, melyek csaknem úgy néznek ki, mint a sok ráncu szoknya. Kalap-juk alacsony, de igen széles karimájú. Lábuk ha-talmas eszímában fészkel, s a báránybőr bunda soha sem marad el hátukról, melyet esőben gy-pjas felével fordítanak kifelé, verőfényes időben azon-ban másik felével, melyet a legtarkább bőrvirá-gok díszesítenek.

Árokszálláson nem fordultunk vendéglőbe, ha-nem Bánlaki egyik ismerőséhez, ki értesülvén róla, hogy német vagyok, engem észre sem lát-szott venni. Csak a vacsora föltalaltatása után fordult hozzám s kinálásának nem volt vége-hosza. Az ételek igen izletesek voltak, de úgy ké-szítve, a hogy azelőtt sohasem láttam. A vörös spanyol bors (paprika), a szalonna és tejfel sze-repelt legjobban; ehhez jó egrit s végül pompás tokaji aszút ittunk, mely ereimen keresztül, egész velőmíg hatott. Vacsora után dohányzás s magyar nyelven folytatott politizálás következett, miből én mitsem értettem, bárha az ifjabb Bánlaki min-dent iparkodott németre lefordítani. Csak azt tudom, hogy házi gazdánk dühös Deákista volt, Bánlaki és fia azonban ép oly heves híve Kossuth-

nak. A vita mindazáltal nem volt túlhevés; mind-egyik fél megmaradt meggyőződése mellett, s a vita-befejezést a legközelebbi találkozásra halasz-totta el.

Hajnali négykor már talpon voltunk, s pompá-san megreggelizvén, tovább folytattuk utunkat.

Alig mentünk egy órányit, midőn bizonyos tá-volban nagy vizet s annak túlsó partján házakat, tornyokat, fasorokat és bokor-csoportozatokat pillantottam meg. Magyarország térképe velem volt s azért utána néztem, hogy vajjon ez miféle város lehet. A térképen azonban ezen helyen csak falvak voltak jelölve, s ezeken kívül egy 9000 lelket számláló mezőváros, Tiszafüred, de ez is a hasonnevű folyón tul. Az általam látott város ugy nézett ki, mint valami székhely, pompás paloták-kal. Kérdeztem Bánlakitól: vajjon ez-e Tisza-Füred?

— Nem, viszonzá ő, ez nem Tisza-Füred, ha-nem a délbáb; tndja ön, a mi ugy látszik a leve-gőben, mintha város és viz lenne, és a mi mégis semmi.

Fia megmagyarázta, hogy a látomány fata-mor-gana, légtükörződés volt, egyike azon pompás régi tüneményeknek, melylyel ezen alföldi rónát kivéve, az egész európai száraz földön sehol sem találkozunk.

Tisza-Füredre délelőtt fél tizkor értünk, hol lo-vainkat meglehetősen sokáig abrakolták.

— Most jól meg kell etetnem! — mondá Bán-laki, mert a Hortobágyig egyetlen házra sem ta-lálunk, a hol magunkat s lovainkat elláthatnók.

A Hortobágy megemlítésénél borzongás futott végig hátamon, mert olvastam volt valahol, hogy ott mindig hemzsegnek a rablók. Kérdeztem Bán-lakitól: vajjon nem juthatnánk-e más uton Deb-recenbe, miután nincs nagy kedvem a betyár urakkal találkozni.

— Ha nem így mennénk Debrecenbe, nagy ker-tőt kellene tennünk — viszonzá. Egyébiránt a be-tyároktól nincs mit félnünk, mert szerződésre léptem velük.

Csodálkozva tekintetem Bánlakira; ő elérte ezt, s mosolygva jegyzé meg, hogy majd minden földesur szerződésre szokott lépni a rablókkal (!?) melynek erejénél fogva amazok tartoznak ezeknek évenként bizonyos mennyiségű gabnát, birkát, sertést, löport s néhány akó bort fizetni, a miért aztán szabadon járhatnak-kelhetnek az egész országban a nélkül, hogy háborgattatnának. Ezenkívül az ily földesurak nyájai és gulyái biz-tosítva vannak a lopások, és épületei a felgyujta-tások ellen.

Ezen biztosítások dacára is nagyon elment a kedvem a magyar Alföld meglátogatásától.

Lovaink etetése délig tartott, s így a legnagyobb hőségben utaztunk tovább. A hortobágyi csárda Tisza-Füredhez hét mértföldnyire fekszik; odáig egyetlen házat, egyetlen fát sem láttam, csak itt-ott egy-egy gémes kutat, mely a kék láthatárról úgy tűnt elé, mint magános felkiáltó jel egy iv tiszta papíron. Feltűnt itt előttem néhány madár, mely Németországban egészen ismeretlen, mint például a szép hófehér gém, mely a Tisza partján 40—50 darabból álló csapatokban álldogál; aztán a szürke kócsag és a hatalmas daru, mely páronként látszik itt-ott. Ezek kocsinkat elég közelre várták be, azzal aztán megiramlottak, mint a struccok, s végre eléggé nehézkesen emelkedtek a légbe. Volt ezeken kívül itt iszonyu számu gólya a nádasokkal benőtt mocsarak szélein. Ezen beláthatlan rónaság legnagyobb része nem volt mivelés alatt, a hol azonban szántóföldekhez jutottunk, ott a vetés igen szépnek mutatkozott. Délután öt óra lehetett, midőn a hortobágyi csárdához értünk. Ez két magános épületből áll, melyek egyike a csárda, másika az *állás*; udvara kerítetlen, gémes kutja hatalmas, s végre közelében a kis Hortobágy-folyócskán köhid visz keresztül. Ebből áll az egész tájkép.

Minthogy Tisza-Füreden csak villásreggeliztünk, itt akartunk ebédelni; a csárdás azonban nem igen vigasztalt, mert azt mondá, hogy nincs semmije, legfőlebb olyan sültje, a mit valószínűleg nem fogadunk el. Azt hívé, hogy e sült tán ürgeből vagy mezei pocikokból készült, ő azonban fölvilágosított, hogy foglyokból. Később még más ételeket is kerített elő, ugymint káposzta-levest bizonyos fajú hallal, melyet én nem ismerék, mely azonban igen izletes; e hal neve *csík*. Az évszék nem volt az, melyben a foglyokat meg a csikot eszik, mindazáltal nagyon jól esett mind a kettő.

A hortobágyi csárdában tartózkodásunk ideje alatt egészen parasztosan öltözött három fegyveres lovag jelent meg. Fokosokkal, pisztolyokkal és puskákkal voltak fölfegyverkezve. Bánlaki ismerni látszott őket, mert olyformán beszélt velük s bort hozatott számukra. Azt hívé, hogy pandurok, mert ezeket ilyekül láttam ábrázolva egy német képes lapban, s csak már mikor a hortobágyi csárdát elhagytam, akkor tudtam meg, hogy betyárok voltak, az Alföld ezen félelmetes rablói. Most már nagyon sajnáltam, hogy jobban nem vettem őket szemügyre. Az ifjabb Bánlaki azzal

vigasztalt, hogy alkalmasint fogunk még többel is találkozni. Ha mindnyájan oly szelídek, mint a hortobágyi csárdabeliek, úgy nincs tőlük mit tartanom, kivált ha oly urak társaságában utazom, kik szerződésre léptek volt velük.

A Hortobágyról Bánlakáig, az öreg ur birtokáig, semmi nevezetesebet nem tapasztaltam, kivéve, hogy műveltebb vidékre jutottunk. Mindenféle buza- s egyéb vetésföldek, tengeri, dohány, napraforgó és dinnye látszott, sőt egy szép nagy erdőn is mentünk keresztül. Az erdő leginkább cser- és szilfából állott, a falvakban meg csaknem kizárólag akácokat láthatni.

Már későn este volt, midőn kutyaugatás s lovaink nyerítése jelenté, hogy utunk célját elértük. A hold világánál csakhamar észrevettem néhány fehér pontot, melyek mind nagyobbaknak látszottak: parasztházak voltak. Négy — öt óriási lompos kutya — semmivel sem kisebbek a newfoundlandieknél, ugrott elénk s ugatva kísérte kocsinkat a falun végig. Az ifjabb Bánlaki kezük vágott ostorával, mi csak még jobban föl dühítette őket. Most egy csinos, akácokkal kerített és tornáccal ellátott ház előtt állottunk meg. A kocsis leszállott a bakról s kinyitá a rácsajtót. Ismét három nagy kutya ugrott elénk ugatva; ezek ugatása azonban nem dühöt, hanem örömet fejezett ki.

Egy igen szép fiatal hölgy jött elénk, kézen vezetve egy kövér arcu négy éves fiúcskát; az ifjabb Bánlaki megölelte s megesókolta s aztán engem bemutatott neki. A hölgy igen szépen beszélt németül, sokkal szebben, mint mi itt Németországban, s a miként Olaszországban szokták mondani: „lingua toscana in bocca romana“ (toscanai nyelv római szájban), úgy én is a német nyelvet legörömeztobb hallom magyar ajkáról.

Bánlakiné már két óra óta várakozott reánk s kis fia egyáltalán nem akart lefeküdni, míg atyját s öregatyját meg nem ölelheti; mikor aztán ez megtörtént, engedelmesen hagyta magát egy nőcseléd által fészkecskéjébe elvezetni.

Miként Magyarországon általában, úgy itt sem akart vége szakadni a sok kínálásnak. Vacsoránk finomabb volt az árok-szállásinál, a tiszta-füredinél és a hortobágyinál, azonban itt is tulnyomólag uralgott a veres bors (mit a magyarok paprikának neveznek,) s aztán a pakrika. Vacsoránk legkellemesb fűszere azonban a háziasszonynak valósággal szellemdús társalgása volt. Igen művelt hölgy volt ez, ki bár sohasem volt Magyarország határán túl, mindazáltal az itt minden műveltebb ember által értett német nyelven ki-

vül folyékonyan beszélt franciául, angolul és olaszul. Volt mintegy ezer kötetből álló könyvtára, melyben föltaláltam az angol, német, francia, olasz és magyar irodalom minden klasszikus szerzőjét, sőt tudományos műveket is találtam abban, mint Humboldt „Cosmos“-át, Schödler „Természet könyvét“, Cuvier, Arago, Liebig, Niebur, és Faraday (?) iratait.

Jövő hajnalban a kanász kürtje ébresztett föl s hat órákor már a háziasszony melódikus alt-hangját is hallhattam. Nemsokára valami szobalányféle kopogtatott ajtómon s magyarul mondott valamit, a miből ugyan mitsem értettem, annyit azonban gyanítottam, hogy reggelezni hí. Az öreg Bánlaki kézsorítással fogadott s reggeli előtt egy pohárka ugynevezett papramorgóval (slivovitz) kimált meg, mely italt ő többféle névvel ruházott föl, a szerint, a mint azt reggel, délben, vagy este vette igénybe. Reggel stomaticum-nak (gyomorhelyrehozónak), délben appetitorium-nak (étvágygerjesztőnek), délután conculatorium-nak (emésztőszernak), s este dormitorium-nak (altatónak) nevezte.

Lakomáink öt-hat ételből állottak, s mindannyiok izletesen volt készítve. Háziasszonyunk maga is utána látott mindennek, s majdnem egész délelőtt a konyhában időzött, míg a kis Lajos öregapjával mulatott, az ifjabb Bánlaki pedig oda kinn a földeken az aratókat tartotta szemmel. Én mindenféle csatangoltam s nagyon ügyeltem rá, hogy senkinek se legyenek utjában. A háziasszony könyvei közt találtam két magyar-német nyelvtant; az egyik még 1764-ből, Melibőtől való volt, több magyar által környezett németet ábrázoló címképpel, mely alatt e szavak állottak: „Wie glücklich is ein deutscher Mann, Der unter Ungarn ungrisch kann!“ Föltettem magamban, hogy e mondást szívemre veszem s azért rögtön hozzá fogtam a magyar nyelv tanulásához, úgy hogy legalább néhány szót elsajátítottam. Csodálatos azonban, hogy épen az *ebatta teremtette* s még egy szót, mit az öreg Bánlaki mindig szájában hordott, ezen nyelvtanban nem találtam. Midőn kérdést tettem ez iránt, nevetni kezdett s azt mondá, hogy azok magyar káromkodások, miknek azonban nincsen semmi értelmük.

„A legszükségesebb, mit Magyarországon érteni s arra felelni kell, ezen két mondat: „Dicsértessék a Jézus Krisztus“ és „Mindörökké Amen!“ mert ezzel üdvözlik a parasztok az embert uton utfélen. Egyébiránt úgy tapasztaltam, hogy a magyar paraszt rendkívül udvarias, hogy különösen a gyermekek szülbik és az idősök iránt oly

tiszteletet tanusítanak, milyennel másutt alig találkozhatni.

Bánlaka környékén a nép már nem oly szép, mint a Tisza körül. Bánlakitól úgy hallottam, hogy a legszebb parasztnőket Szeged, Hoid-Mező-Vásárhely, Csongrád, Eger és Gyöngyös vidékén találhatni. A műveltebb osztálybeli magyar nők mindenütt igen szépek s jobbadán barnák.

Két hétig mulattam Bánlakán s mondhatom, hogy a magyar viszonyokkal csakhamar tökéletesen megbarátkoztam. — Aratási idő lévén, az ifjabb Bánlaki csaknem folyton kinn volt a földeken, a miért nejének s atyjának társalgására kellett szoritkoznom. Kis társaságunk több ízben kirándulást tett a szomszédságokba, más uri házakhoz, hogy azoknál is bemutatassam. A hölgyek körében mindenütt hasonló műveltséget, a férfiaknál hasonló szívességet s mindenütt csaknem tulzott vendégszeretetet találtam. A magyar házaknál fesztelen, de illendő, prűdériát nem ismerő hangulat uralkodik. Szóval: azt tapasztaltam, hogy midőn az öreg Molibő magyar-német grammatikája elé e szavakat tette mottoul: „Glücklich ist ein deutscher Mann, Der unter Ungarn ungrisch kann!“ tökéletesen igaza volt.

„Második heti ott tartózkodásom szombat estéjén az aratók négy-ökrös szekerekben hordták be a gabnát az ugynevezett „szérübe“, mely egy, az udvartól elkülönített nagy és üres hely, a nagy pajta közelében, melyben télen át csépelni szoktak. A gabna behordásakor minden szekér után minden paraszt egyegy jegyet kapott a szintén paraszt ispántól, melyre rá volt írva a behozott kévék száma; e papír jegyeket aztán ifjabb Bánlaki ellenőrizte. Bánlakiéknak ugyan volt maguknak több szekere, de ezek nem voltak elégségesek az összes gabna gyors behordására, s így fuvarozókat kellett fogadniok, kiket aztán az ifjabb Bánlaki, mikor a napi munkának vége volt, jó borral vendégtelt meg, miként ez képünkön látható. — Az aratás befejezte után jön a tulajdonképeni aratási ünnep, melyhez a földesurak is adóznak; ezt *kalikának* is nevezik. A nép rendszerint szabad ég alatt járja a maga csárdását, melyhez cigányok zenélnék.

„Nem állítem, hogy a magyarországi földmivesnek paradicsomi dolga van; s annyi azonban bizonyos, hogy az alsóbb néposztály napról-napra gyarapszik vagyoniilag. Hasonlótl tapasztalhatnánk a közép, az ugynevezett volt nemesi osztálynál is, halogy ez nem fecsért volna annyit a dinom-dánomokra, mik után számtalan vagyonos családnak uzsorások körmei közé kellett jutnia.“

Egy hét története.

(Nov. 8.)

(VK.) Nem lakunk tengerparton: hanem azért a mult héten elég hajótörést láttunk. Búsza gályák, melyeket eddig a kincsadó habok mindig magasra emeltek, elmerültek abban a zavaros hullámszobában, melyet börzének nevezünk.

Ez is egy „csalga tenger“, melynek folytonosan meg van a maga apálya és dagálya, s meg vannak gazdag kikötői ép úgy, mint örvényei és kősziklái. Tenger, mely csábit és öl, ad és rabol, visszaad és megint pusztít. Egy kis vihar támad valahol rajta, s akkor végig suhan a vész a megszeseget, nem kimélve a hajókat, bármily nevük és lobogójuk legyen is.

Mult héten itt tombolt Budapest falai közt, s a nagybetűs firmák csak úgy hulltak, mint az őszi levelek. — Bocsanat, e hasonlatot elhírtelenkedtök! Az őszi levelek végkép elenyésznek s nem zöldülnek ki soha; ezek a firmák pedig inkább a faágakhoz hasonlítanak, melyeket a vihar meghajt, megrecseget, meg is fozt gyakran leveleiktől, de jön egy szelidebb idény, s akkor újra meglombosodnak, tán még jobban, mint előbb!

Mindamellett „páni félelem“ tört ki, mint a börze szójárása mondja.

Hogy is ne? Oly széleskörű bankház, mint a Koheneké, oly nagy vállalkozó, mint Gregersen, s oly nevezetes kereskedések, mint Leopold, Kühnel, Bergel és Stein Jeromos stb. bukznak egymásután; a cégek inognak, az értékpapírok sebesen nyargalnak (lefelé), mint a halottak, a pénz búvik, mint a megijesztett vad, gőzmalomok zakatoló kerkei állnak meg ijedtükben, a gyárkérmények fekete füstje, mint nehéz sohaj, száll a levegőbe, s a börzén hangzik a litánia: „Uram, irgalmaz nekünk!“

És ha csak egyesek esnének áldozatul — ezek rendszeren pönixek, melyek hamvaikból ifjodva kelnek ki (Gregersenről beszéltek, hogy máris föltámadt), — de egész nagy társulatok (melyekhez mindnyájunknak édes közünk volt), adják be a kulcsot — a föltámadás reménye nélkül.

Kedves pesti olvasóm! ki méltán lelted örömet abban, hogy eddig kényed szerint válogathattál az olcsó közlekedési eszközökben, s egy Lónyay-tizesért piros bársony vánkoston rázathattad magadat végig az egész főváros hosszában: ma-holnap gyalog kell végig nérned a várost, vagy a bérkocsisok megfékezhetlen drágáltságához fordulnod, mert a nagy omnibusz-társaság volt, de nem lesz többé! És nem lesz az „építő-társaság“

sem, melynek jövőjéhez pedig annyi szép álmat és prózai számítást kötének! Mult tavasszal rózsaszín tintával irtunk e társaság fényes jövőjéről. Azt hittük, hogy kezében van a büvös vessző, mely a mi ronda szemétdombjainkra is palotákat varázsol. Azt hittük, hogy még a molnár-utcának szegényükben majdnem a földbe buvó roskadt viskóit is diszes házsorokká változtatja, s szépíteni fogja a várost és boldogítani szegény lakóit, kik most — a házbér szörnyű sulya alatt — szörnyen irigylik a mezők lilomjait és az ég madarait.

S íme, ez az építő-társaság, mielőtt valamit csinált volna, feloszlik, s többé nem épít, hanem liquidál! A háziurak pedig, kivált az újak, e hirre megint egy nagyot csavarnak (persze fölfelé) a lakbér iszonyatos skáláján, mintha erővel arra dolgoznának, hogy népvándorlást idézzenek elő Pesten, a faluk olcsó paradicsoma felé.

S e kétségbeesett viszonyok között még a tudomány is azon van, hogy elégtelenségünket nevelje, a helyett hogy vigasztalna bennünket. Íme, a történeti társulat mult heti ülésén előáll egy buvár, s fölmutat egy ötszáz év előtti sárga okmányt, melyben a gazdag Gutkeled nemzetség egyik tagja kéri adósától harminc garasnyi kölcsönét, mivelhogy szüksége van rá, ha pedig adósának nem volna pénze e nevezetes összeget megfizetni: akkor küldjön neki helyette egy szép lovat, a hátralékot majd kiegyenlítik később készpénzben.

Boldog idők! az embernek önkénytelenül eszébe jut Petőfivel kiáltani föl: „Mért nem születünk ezer év előtt!“ — Akkor bizonyára olcsóbban laktunk volna, sátor alatt, párduebőrön, nem ismerve páholyt, napi-lapot, thea-estélyt és börzeszédelgést!

És mégis elég jó, hogy most születünk! A gyors növés apró kinjait majd csak kiheverjük valahogy, s megérjük az időt, midőn a korszak kis zsaraokai (kik bennünket a drágaság nevében zsarolnak) szépen eszükre térnek, s a nagy vállalatokat sem fogják oly ingó talajra építeni, hogy azok ledőljenek, mielőtt hasznót csináltak volna.

A nagy deroute-ban nem egyszer hallottuk a kiáltást: mit csinál a pénzügyér? De hát nála van-e a Neptun háromágú szigonya, melylyel a nekidühödött tengert lecsöndesítse? Tethet-e róla, hogy az emberek többre vállalkoznak, mint a mennyire képesek? s hogy nagy egyleteket ala-

kitnak meg jó szerencse fejében, elég forgalmi töke nélkül?

Kérdőre vonták különben jobbról-balról a képviselőházban is. Jókai Mór a hazai ipar- és kereskedés érdekében önálló magyar bank felállítását sürgeté, mire Lónyay enquétet ajánl ott, mely a létesítendő jegybank kérdéséről indokolt véleményt adjon.

Ez az enquéte ma már körülbelül annyi, mint prolongálás. Éget valamely ügy, melyen segíteni kellene, de nem tudnak — ily zavarban mi a kiségitő? az enquéte. Ezt emlegették akkor is, midőn a lakásszükség égető ügye a képviselőház zöld asztalára került, s mi történt oddig? Az hogy a főváros szegényei közül számtalanon bujdosnak hajléktalanul, rettegyve a téli hideget, mely elébb-utóbb beköszönt. Enquétet ígértek a nemzeti színház rendezésére is, enquétet minden bajra, mely midőn gyors tényleket kívánna, hosszú tanácskozásokat kap.

A képviselőháznak különben a mult héten érdekes napjai voltak. A botbüntetés eltörlése és a vallásszabadság kérdése voltak napirenden. Amaz csata nélkül, legfőlegb egy kis párbajjal folyt le. Mindenki abban a véleményben volt, hogy a botbüntetés eltörlendő, s az igazságügyért megbízták, hogy a büntető-ügy rendezésére *mielőbb* javaslatot nyújtson be. Az igazságügyér azt mondta rá: örömet! A párbaj pedig Irányi és Csernátony közt folyt le, minden nehezebb sebesülés nélkül. Egy erős vágás s annak ügyes fölfogása: ez volt az egész. Irányi (a botbüntetés eltörlésének folytonos sürgetője) azt mondá, hogy e büntetési mód óriási hátramaradás jele, mely szégyent hoz ránk Európa előtt. Csernátony pedig tulzottnak nevezé ez állítást, miután az meg van világrészünk legműveltebb államában: Angliában is, s így nem magyar, hanem európai folt. Egy kis „éljen“ s azzal vége lön e szócsere nek is.

Nem így a vallásszabadság vitája. Irányi és Tisza Kálmán kereszttüzbe fogták b. Eötvöst, a mért a vallásszabadság kérdését halogatja. Amaz sajnálattal említe, hogy a miniszter nem is szólt e kérdés lényegéhez. „Nem tartám szükségessének — felelé b. Eötvös, — miután 1839 óta mindig a teljes vallásszabadság mellett irtam és szónokoltam.“ „Csakis irt és szónokolt, de nem tett!“ — jegyzé meg élesen Tisza Kálmán.

S e pontnál felebaráti részvét szállja meg szívünket, mert Hrabár Manó fiatal képviselőhöz értünk, ki a támadások ellenében, mint a központi

bizottság előadója beszélt. Ily föladat nagy fájá-hoz igen kicsiny az ő fejszéje, mely összevisszasorbult s csak forgácsokat volt képes összehalmozni. Ily heves csatába oly valakit küldeni, ki nek fegyverzete egy nádszál: ez fűcsa látvány, melyen az ember mulat és szánakozik. A nevetés manói gúnyolódta szegény druszájuk körül, a mint a szószéken e nádszállal hadakozott, mely utójjára is össze-vissza tört kezében. És ha csinálnának még mai nap is legendákat: e martiromság aligha szent méltánylatra nem talált volna Krajcsik nagyprépostban és képviselőben, ki e vallás-kérdés szenvedéseinek nemcsak szemtanúja, hanem egyszersmind részese is volt.

Hanem a mai világnak nem kell többé legenda: inkább éleceket és lapokat gyárt. Az újév ime, már is ide veti árnyát, november elejére. Uj lapok egész raja vajúdik a tervek méhében. Egy meghal (a „Magyar Ujság“ról beszélik), s támad helyette egy csomó. Csak az a baj, hogy míg a lapok száma növekszik, az íróké fogy, s a lámpa máris több, mint az olaj.

Van különben egyéb új terv is; többi közt alakult egy társulat, mely akkor fog csak boldogulni, majd ha fagy. Ha nem fagy: akkor unalmas sorsa lesz. Ez a korcsolyázó-egylet, mely a jég-sport divatát akarja virágozásra emelni, s hölgyeket is vesz föl körébe. A terv igen okos, mert a korcsolyázás egészséges szórakozás, s a hollandi és porosz szépek ennek köszönik arcuk viritó rózsáinak egy részét. Nem is kételkedünk, hogy ha a városligeti tó partjára tervezett kioszk — a társalgó és csemege-termekkel — elkészül, a nővilág örömet fogja ott és a jég hátán tölteni délutáni óráit. Csak az a baj, hogy egy idő óta a mi te-leink jobban elpuhultak, mint a nemzedék, s Stoczek tanár közelébb nem ok nélkül tartott elő-adást a természeti társulat körében „a jég mester-séges készítéséről“, melyre a cukrászok és sör-főzők maholnap rászorulnak.

Nálunk csak ott van jég bőven, a hol nem kellene: közszellemünkben a művészetekkel szem-közt. Így a képzőművészeti társulat is majdnem megfagyott már tőle. Söt zenetermeink is bezárva dideregnek miatta. Egyetlen egy művész sincs, ki most e hidegséggel megbirkozni akarna, csak a florenci négyes-társulat jó, hogy megtörje a jéget. S ők bizonyára meg is törik. Négy hangsze-rükből oly költői lélek melegsége árad, mely ol-vad és olvaszt.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

Történeti naptár. *November hó* 13-án. Nagy dán-öldöklés Angolhonban 1002. — A franciák Bécsben 1805. — Karinthiában 16 ezer protesztans fődöztetik föl 1860.

14. Az oláhok győzelme Robert Károlyon 1330. — Leibnic 1716., Jean Paul 1805, Hegel 1831. meghaltak.

15. Nero a keresztényeket üldözni kezdi 64. — Morgarteni csata 1315. — Herodes zsidó király v. t. u. 4000., Keppler 1630., Schwanthaler 1848 meghaltak. — Herschel 1733., Bonaparte Jeromos 1784. születtek. — Bethlen Gábor halála 1629.

16. Kossuth Ferenc született 1841. — Hunyady Mátyás beveszi Glogaut 1488. — Bonaparte győzelme Alvinczyn Alcore mellett 1796. — Messenhauser kivégeztetik 1848. — Mészáros Lázár † 1858. — Krakót Ausztria magába kebelezi 1846.

17. Zsidó-üldözés Londonban 1278. — Houchard † a nyaktól alatt 1793. — Forradalom IX. Pius pápa ellen Rómában 1848. — Erzsébeth ausztriai császárné Madeira szigetére megy telelni 1870.

18. Zrinyi a költő † 1664. — Noe a hollót kibocsátja bárkájából v. u. t. 1656. — Klauzál Gábor született 1804.

19. Böszörményi László, az országgyűlési szélsőbal párt egyik vezére, született 1824. — Tell Vilmos fia fejről az almát lelövi 1307. — A „*Vasál arcus lovag*“ 1700., Vörösmarty Mihály 1855. meghaltak.

Közli: V. A.

— K. F. (*Beethoven, a nagy zenész*) gyermekkorában rondesen egy kis magános szobában gyakorolgatá magát. Mindazáltal nem volt soha egyedül, mert a szobácskában egy igen nagy pók lakott. A fiu észrevette, hogy mihelyt ő hegedülni kezd, a pók elhagyja hálóját és közelebb megy hozzá. Ezt gyakorolta a pók mindenkor. Lassankint oly barátságosok levének a zenész és a pók, hogy az elhagyva zugját, a hangjegyekre ment, onnét a művészre s végre karjára, mely a vonót vezeté. Az öröm, melyet e tapasztalás a fiuban gerjesztett, nem kis befolyással volt serkentésére s előhaladására. — Egy napon unokánéje, — ki anyját pótolta, fölment egy vendégével a kis szobába, hogy az ifju művészt hallgassák. Ő játszik. A pók nem marad el, s végre egészen karjára megy. Ezt látva a néne, hirtelen felugrik, földre veti a pókot s eltápossa. Az ifju zenész ezt látva,

elájult. Később, idősebb korában, mint barátja a természetnek, a lanyha évszak napjait többnyire falun tölté. Mivel pedig a pénzt csak mellékes dolognak tartotta, nem ritkán történt, hogy vándorlásaiban megszorult. Egykor néhány hónapig Bécshez közel R. . . fogadóban lakott, melyből igen regényes kilátásban részesült. A vendéglős, ki őt napjában csak igen ritkán, vagy sokszor nem is látta, végre lehető udvariassággal figyelemzeté őt azon összegre, melybe otléto került. Beethoven távol a zavartól megígérte, hogy azonnal elégtételt ad. Egy félív papirost adott át a fogadósnak, melynek mindkét oldala hangjegyekkel volt betöltve, e szavakkal: „Küldje ön e papirosta a városba, a legközelebbi s legjobb zene-műáruhoz, adja át neki tiszteletemet s mondja meg, hogy e papirosért küldjön nekem 100 aranyat.“ — A fogadós, ki Beethoven nem ismerte, gondolkozva csóválta fejét; de mivel vendége komolyan beszélt, nem mert ellenmondani s maga indult utnak a városba. Ki irhatná le bámulatát, midőn ott telhető udvariassággal fogadták s a kívánt összeget a bókok végtelenje közt neki átnyujták?!

* (*A legrégibb szemüveg.*) A florenci könyvtárban nem régiben egy 1260-ból való irott könyvben egy tudós — ki a könyvet nyelvmélekek buvárlása miatt forgatta — megütődve látta, hogy komikus vers kezdőbetűiben egy vén ember szemüveggel van ábrázolva. Ennél régibb nyoma nincs a szemüvegeknek. Eddig azt hitték, hogy az első szemüveget 1297-ben készítették Pisában, mely Salvino degli Armati műve volt. Most e hit meg van ingatva. Remélni lehet azonban, hogy a florenci fölfedezés egyetlen röpiratra vagy akadémiai vitára sem fog alkalmat nyujtani.

* (*Fa-város.*) Illinois államban három év előtt vetették meg New-Hudson város alapját, s már 35,000 lakosa van. A város nagy kiterjedésű, de a házak — alig kevés kivétellel — mind fából építvék. Vannak igen csinos, sőt díszes épületek is, melyeken nincs más építési anyag, csak fa. A falakat tüzmentes anyaggal vonják be, s a város lakói kötelezve vannak tüzoltói szolgálatokra. A tüzoltó-kar 8000 tagból áll, s minden héten egy napot százan a tüzoltói hivatalokban töltenek a város négy különböző részén, hogy veszély esetén azonnal működhessenek.

német, 2 román lap Brassóban 2 német, 1 román, Besztercén 1 német, Segesváron 1 német, Kolozsvárt 3 magyar, Gyulafehérvárt 1 magyar, Marosvásárhelyt 1 magyar lap. — Képzőintézetek Erdélyben: 2 jogakadémia, 1 orvos-sebészeti iskola, 1 bányászati iskola Nagy-Ágon, 1 kereskedelmi-iskola Szebenben, 2 evang. lelkészi seminárium Segesvárott és Brassóban, állam- és más gymnasium 11, felsőbb nép-, leány- és reáliskola 21, ref. főiskola 8, kath. theolog. seminarium 2, csillagvizsgáló 1, Gyulafehérvárt; unitarius és lyceum 4, tornaiskola 5.

* (Előfizetési felhívást hirdet) Debrecenből Révész Imre „Magyar protestáns egyházi és iskolai figyelmező” című folyóiratra, mely havonként egy-egy füzetben fog megjelenni. Előfizetési ára egy évre: 4 frt.

* (A nagy-szombati novíktus ifjai), összeadva pénzüket, s Guyon nevezetes csatájában elesett honvédek sírjára babérral körülfont keresztet csináltattak, s azt halottak estéjén nemes kegyelettel koszorúzták föl. Nagy-Szombat lakói eddig nem igen buzgolkodtak e honvédsír iránti kegyeletben.

* (A Suez-csatorna megnyitáshoz) Eszterházy Géza gr. és Vajna Elek is elindultak. Az ünnepély befejezése után Arabsországot s a pyramisokat látogatják meg, később a Nilus zuhatagainak és a csatorna átmetszett talajának geológiai szerkezetét fogják tanulmányozni. Szerzendő ismereteiket a magyar természetvizsgálók jövő évi gyűlésén közlik.

* (A Nilus eddig ismeretlen forrását) Livingstone fölfedezte. Egy újabb érkezett levele szerint ez a 10—12 szélességi fok közé tehető. Ha bebizonyul, úgy délafrikai térképeink mind haszonvetetlenek. Livingstone, e fáradságtalan utas, sok ideig hallgatott, vagy levelei elvesztek, úgy hogy nem érkezvén töle semminemű hír, az emberek halottnak hitték.

* (Tűzvész.) Dittmar híres lámpagyáros nagy-szerű olajfinomító-gyára Florisdorfban, Bécs mellett, pár nap előtt leégett. A tűz reggel 4 óra-kor ütött ki, s dacára a gyors segélynek, néhány perc múlva a dühöngött szélvész folytán minden mentési kísérlet haszontalan volt. Az olajfinomító műhelyek, a gépekkel, illatszerekkel együtt porrá égtek; a pincékben sok ezer mázsa olaj fektűt, s egy rész, mintegy 800—1000 mázsa meggyuladván, menteni nem lehetett, miután explosiótól félték, s a pincelyukakat betömni nem merték. A kár roppant nagy.

* (A hívei panaszlöv együt), mely nem régen alakult meg, s orosz könyveket ingyen küldöz Galiciába s a szomszéd vidékekre, „Slovo” című hirlapot is ad ki, melynek Oroszországban 31, Bukovinában 30, Magyarországon 50 előfizetője van, míg a többi Galiciából kerül. Ugy látszik, nálunk szeretik legjobban e lapot.

* (A leggazdagabb és legjókonyabb emberek egyike) Peabody György e napokban meghalt 74 éves korában amerikai birtokán. Még nem régen azt irták, hogy Magyarországon is birtokot szándékoszik venni. E hírek mindenki örült, mert Peabodyval együtt járt a jótékony-ság. Az

Egyesült-Államok és Anglia szegényeit milliókkal és milliókba kerülő közintézetekkel és ápol-dákkal segítette. Neve a jótékony-ságok könyvéből kitörülhetlen.

* (Páter Hyacinth New-Yorkban.) A párisi Notre-dame templom nagy hírű lelkésze elhagyta Páris s Amerikába ment. Jelenleg New-Yorkban van, hol tapasztalhatja, mennyire csalódott, ha azt hitte, hogy az Egyesült-Államokban nyugtot talál. Még partra szállása előtt, már a hajón elfogta a „World” című lap reportere, s a fogadóban, hol megszállt, nem írta ki nevét a vendég-lajstromra, csak hogy nyugta legyen; de az amerikai reporterek csakhamar kitalálták a csejt s csoportosan sereglettek ajtója elé. Az eredmény az lett, hogy a „Herald,” a „Sun,” a „Tribune,” a „Times” és „World” másnap végtelen hosszú cikkeket közöltek hadjáratuk diadalaként. Az egészen az a legnevezetesebb, hogy minden reporter azt mondja, hogy ő volt az egyedüli, ki a vendéghez bebocsátatott. Végül megjegyezzük, hogy többen úgy nyilatkoztak páter Hyacinthról, hogy belőle bizony nem lesz egy második Luther, mert ő olyan egyszerű mint a gyermek.

Ad majorem Dei gloriam!

Mejlesztet a

JEZSUITA-NAPTÁR

1870-dik évre.

Nélkülözhetlen kézikönyv mindazok számára,
a kik üdvözülni akarnak.

Szerkeszté és kiadja

Pater Knittellus & Comp.

30 sikerült-illustrációval, díszes kiállításban, 1 frt.

TARTALMA:

Előre, előre bes. é. — Az 1870. év főbb ünnepei. — A 12 égi-jegy a ker. világban. — Időszámítás. — Egy jezsuita jövőndelése az 1870. év minden napjára. — Elmékedés egy kolostor fölött. — Ne vidél Katát, mert megbánodt. Humoreszk. — Sötét Istók plébánoshoz. — 2 élethép: P. Desiderius s szomszékán és otthon. — Mi volt a szekrényben? — Szabadág. Egyenlőség. Testvérség. — Olvasósemek. — Fohász és panasz. — Egy pap panassa a mai világ ellen. — Az asszony-pája. Egy történeti adomá. — Egy his mementó papoknak. — Népdal, illusztrálva. — Apróságok. — Páter Ventrículus ázsiai missziója, elbeszéli Kunigunda. — 4 malőr, illusztrálva. — Egy püspökhez. — A kincskereső leánya. — Egyetemi csapás. Történeti adomák. — A modern polica. — Mely szivre, hideg, ruhany. — Szentírás-magyarítások. — Legyűnt politikuskok. — Egy apácakolostor s fejlesztés első napjaiban. — Zárját szigor. — Siamo írnek a kolostorban. — Adomák. — Bánat a konkordatum eltörlése miatt. — Öröm a coelibatus eltörlése felett.

Kapható **PETRIK GÉZA** (előbb Osterlamm Károly) könyvkereskedésében, valamint minden más könyvüzletben.

Teljes tisztelettel

Pater Knittellus & Comp.

A legnagyobb vászonruha-raktárban

váci-utca

„YPSILANTIHOZ“

Pesten,

kaphatók a legolcsóbb áron a legnagyobb választékban mindennemű kész fehérneműek urak, hölgyek és gyermekek számára,

ugymint :

20,000 darabnál több *férfi-inges* rumburgi, hollandi vagy irlandi vászomból, darabja 2 ft 50, kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 10 ft, 12 ft.

10,000 darabnál több *sínes férfi-inges* 1000 különböző mintában 1 ft 50 kr, 1 ft 80 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft.

Fehér malapótan-férfi-inges 1 ft 50 kr, 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft.

Férfi-gatyák vászomból magyar, felmagyar vagy francia mintára, 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 25 kr, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 9 ft, schweizeri és francia mustrával 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 6 ft, 7 ft, 8 ft, 10 ft.

Női-inges vászomból simák: 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft, hímzésű 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft, 6 ft, 6 ft, 8 ft, 9 ft, schweizeri és francia mustrával 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 6 ft, 7 ft, 8 ft, 10 ft.

Női fűző-vállak (Damen-Mieder) 1 ft 50 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50, 4 ft, 4 ft 50 kr.

Fü-inges vászomból, 4 éves 1 ft 80 kr, 2 ft 40 kr, 6 éves 1 ft 85 kr, 2 ft 40 kr, 8 éves 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 10 ft, 12 ft.

Sínes fü-inges, négy éves 1 ft 10 kr, 1 ft 25 kr, hat éves 1 ft 25 kr, 1 ft 40 kr, nyolc éves 1 ft 35 kr, 1 ft 55 kr, tíz éves 1 ft 60 kr, 1 ft 75 kr, tizenkét éves 1 ft 65 kr, 2 ft, tizenöt éves 1 ft 75 kr, 2 ft 10 kr, tizenhat éves 1 ft 75 kr, 2 ft 20 kr.

Mindennemű férfi alsó-mellények, nadrágok, harisnyák és egyéb téli cikkek férfiak és hölgyek számára nagy választásban.

Főraktára a legjobb amerikai kárpintáknak mindenféle szinben 2 ft, 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3—5 ftig.

Sínes alsó-szoknyák 4 ft 75 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 7—10 ftig.

Es csak egyéb kész fehérnemű cikkek, melyekről az Árjegységek kívánatra bemenetesen elküldtük. Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi és irlandi vásznakban, vége 27, 28, 30, 32, 35, 40—120 ftig.

Creosóvason vége 12 ft, 12 ft 50 kr, 13, 14, 15, 16, 18, 20—25 ftig.

Vászonsebekendők, tucatsja 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 6 ft, 7 ft, 8 ft, 9 ft, 10 ft, 20 ftig.

Törölközők, tucatsja 5 ft 50, 6 ft, 6 ft 50, 7, 8, 10, 12—20 ftig.

Sínes újjú kenővas vége 9, 10, 11, 12, 13—16 ftig.

Vászon uszálkendők, tucatsja 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft 30 kr, 6 ft 60 kr, 7 ft 30 kr, 8—12 ft. *Ábraszok* minden nagyságban 6 személytől 24-ig azonnal készlettel 6, 12, 18 és 24 személyre.

Nagy választás ágyciterők, piquet és tricot paplanokból, hűvés és csomagekendőköl.

Menyasszonyi készletek bevásárlásánál fehérneműink ropantalmassa következtében foly helyzetben vagyunk, hogy a legnagyobb mennyiséget mindenkor készen szolgáltathatjuk.

Küldeményeket minden irányban utánvétellel még a levél érkezése napján azonnal elküldtük és csomagolást nem számítunk, ugyisint megrendelések leghamarabb elkészítettek.

Kollarits József és fiai

K. 845. N. 1510. H. 1349. F. 128. M. 39. Ü. 34. Hk. 17. Hp. 8. I. 12.

Az „ATHENÆUM“ könyvkiadóhivatalában

(Pesten, Bartókter 7. sz.)

megjelent

s általa Magyarország és a Királyhágon tuli rész (Kolozsvárt Stein János) minden könyvársánál kapható:

Jókai Mór. A köszvil ember fia. Regény 6 kötetben . . . . . 6 ft.

„A köszvil ember fia“ Jókai egyik legnagyobb műve minden tekintetben, a nem annyira regény, mint hű korrajza az 1848—49-ki regényes eseményeknek; szerencsés kiválasztása ez a legnagyobb szerűbb jeleneteknek, s a tárgyhoz méltóan, elragadó ékezősséggel és meghat nyelven van írva. — Ki e korak és ez események élő szemtanója volt: újra s egész magosztos nagyégságban látja azokat felelevenitve; míg az ifjabb nemzedéknek sok oly fonásgek képet mutat, melyet a szárazon írt történeti művekkel sohase látna meg. A nemzet nagy küzdelmének e p o p e ája ez, kötetlen nyelven van írva ugyan, de bizonyosan minden magyar szívhöz megtalálja az utat.

Jókai Mór. A szerelem bolondjai. Ujabb kiadás. 4 kötet . . . . . 4 ft.

Griselli: Egy rendőr kém titkai. Két rész egy kötetben. 16-rét. 214 lap. Ára 1 ft. 20 kr. Griselli egy corsicai születésű katona, Pietri által III. Napoleonnak ajánlva; ez csakhamar felismerő sokféltére használhatóságát, s a legfontosabb missiókkal lett megbízva. Résztvevén a 2-ik decemberi Államsíntől kezdve az utolsó olasz háborúig, s folytonosan a császár és császárné körül levén, igen sokat tud ezek magán életéről és titkairól, valamint a második császárság főbb államférfiai, hivatalnokai és divathölgyeiről. Elcsodálkozik az ember a roppant szemfényvesztésben, melylye a kalandoresport Europa egyik legfényesebb udvarához felvergődött; miket szerző meghasonlván az udvarral — most ez emlékiratban tesz közzé, mely végig a legérdekesebbé válnamást nyújtja.

Danilovics Mihály. A csillagos égnek népszerű ismertetése. Egy csillag-óra melléklettel. Tanuság és mulattató foglalkozás minden tárgykedvelő, jelesen az ifjúság számára. A legjobb források után . . . . . 1 ft. 40 kr.

Weninger: Politikai Számtan. Második egészen átírt és bővített kiadás. Circa 34 nagy 8-adrét iv. Ára 4 ft. — Weninger „Politikai számтана“ a mai ütelmes világban nemcsak a kereskedelmi tanodák termeiben, hanem a közéletben is minden pénzügyi mivelettel foglalkozónak, s így különösen Államférfiak, ministerialis és pénztézeti hivatalnokoknak kereskedők és iparosoknak megbecsülhetlen tanácsadóul szolgál.

Dasch gróf. A véres marquisus. Legenda a nagy világból. Franciaából fordította Kún Barna. Két kötet . . . . . 3 ft.

Dickens Károly (Boz.) Két város. Regény. Angolból fordította D. . . . . és B. V. Két érök kötet . . . . . 3 ft.

Balászházy János. A pinzegazászatról, borkereskedéséről, vagyis a magyar- és erdélyországi boroknak sajátosságaihoz alkalmazott kezeléséről, a magyarországi borkereskedés hajdan és jelenkori viszonyairól. Kilencz évi több ezer hordó különféle borokra való felügyelési tapasztalataiból, az irodalmi termékek figyelembe vételével . . . . . 1 ft.

Bujánovics Ede. A haszonbérrendszerről, vagy mily körülmények közt hasznosabb Magyarországnak a haszonbér tulajdon-kezelésénél? S melyik haszonbéri rendszer volna noi viszonyaink között legelőszertűbb? A magyar gazdaság-egyesület által koszoruzott pályamunka . . . . . 70 kr.

Eötvös József báró. A falu jegyzője. Második olcsó kiadás. 3 k. 3 ft.

BIRKENHEADS
KRAFT-NÄHRMEHL
auch Crème Pulver genannt
Ist nicht verdaulich für Kranke und schmackhaft.

Bright erősítő és tápláló-lisztje, csomópornak is nevezve könnyen emészthető, tápláló és izletes.

E por, az utasítás szerint tejben főve, különösen alkalmas az idült beteges, vagy a testi bajokban, gyomorgyengéssel szenvedő egyéneknek; sovány, beteges (különösen idült) egyéneknek a kik rendszer reggeli és vacsorájokat nem élvezhetik; a kik vér folyás, vagy a hasahajtó-szerek túlságos használata által elgyengültek, s különösen ajánlható az oly gyermekeknek, a kik gyöngye idegzetek, vagy hirtelen növekednek.

Egy skatulya ára 50 kr. — Kapható a főraktárban Pa ten TÖRÖK JOZSEF gyógyszerész urnán, király-utca 7. sz. 1965